

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 104/03-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Báránaya a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti P. P., bytom K., zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., Advokátska kancelária, K., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1517/94 na neverejnom zasadnutí 9. júla 2003 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1517/94 p o r u š i l základné právo P. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1517/94 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. P. P. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 Sk (slovom päťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Košice II j e p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania P. P. v sume 8 796 Sk (slovom osemtisíc sedemstodevät'desiatšesť slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. T. Š., Advokátska kancelária, K., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 104/03-11 zo 16. apríla 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie s'ťažnosť P. P., bytom K. (ďalej len „s'ťažovateľ“), z 13. februára 2003, zastúpeného advokátom JUDr. T. Š., Advokátska kancelária, K., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1517/94. Na základe výzvy ústavného súdu z 18. marca 2003 bola uvedená s'ťažnosť doplnená právnym zástupcom s'ťažovateľa podaním z 31. marca 2003 doručeným ústavnému súdu 1. apríla 2003.

S'ťažovateľ vo svojej s'ťažnosti uviedol, že sa návrhom na začatie konania proti L. O., bytom K. (ďalej aj „odporca v prvom rade“), a M. F., bytom K. (ďalej aj „odporca v druhom rade“), domáhal na okresnom súde zaplataenia 7 060 Sk s príslušenstvom. Uznesením okresného súdu z 22. júna 1994, ktoré nadobudlo právoplatnosť 18. novembra 1994, bol návrh na zaplataenie 6 400 Sk vylúčený na samostatné konanie. Okresný súd vedie uvedenú

vec pod sp. zn. 19 C 1517/94. Vo veci bolo vytýčených viacero pojednávaní, z ktorých posledné sa konalo 9. decembra 1999. V pojednávanej veci nejde o záležitosť právne a skutkovo komplikovanú. Sťažovateľ ako účastník konania pojednanie veci nezdržoval, na odstránenie nedostatkov návrhu vyzvaný nebol, a teda pojednaniu veci okresným súdom zjavne nič nebránilo.

Na základe vyššie uvedených skutočností sťažovateľ v sťažnosti z 13. februára 2003 doplnenej podaním z 31. marca 2003 žiadal, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že okresný súd porušil v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 1517/94 právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ďalej aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy v predmetnej veci konať a priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 Sk, ktoré má odporca zaplatiť do 30 dní od vydania nálezu do rúk sťažovateľa, ako aj právo na zaplatenie trov právneho zastúpenia.

V podaní z 31. marca 2003 zdôvodnil sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu výšku požadovaného finančného zadosťučinenia tým, že *„(...) žiada viacmenej symbolické zadosťučinenie v rozsahu 5.000,- Sk, pričom poukazuje na neopodstatnenú dĺžku konania v jednoduchej občianskoprávnej veci, v ktorej sa domáha zaplatenia finančného obnosu od protistrany“*.

V podaní z 11. júna 2003 právny zástupca sťažovateľa v mene svojho klienta ústavnému súdu oznámil, že v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci, a v podaní zo 7. júla 2003 vyčíslil výšku požadovanej náhrady trov sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom.

Predseda okresného súdu sa k podanej sťažnosti vyjadril v liste sp. zn. Spr. 609/03 z 22. mája 2003, v ktorom uviedol: *„(...) Je pravdou, ako uvádza vo svojej sťažnosti sťažovateľ, že konanie, v ktorom namieta prietahy, bolo pôvodne vedené pod sp. zn. 19 C 80/93. Toto konanie bolo v časti o uplatnenom nároku v sume 660,- Sk zastavené*

a zvyšná časť (suma 6.400,-Sk) bola vylúčená na samostatné konanie, ktoré je vedené pod sp. zn. 19 C 1517/94.

Je pravdivé i tvrdenie sťažovateľa o tom, že vo veci bolo vytýčených viacero pojednávani; zároveň však sťažovateľ opomenul uviesť, že niekoľkých z týchto pojednávani sa ani sám nezúčastnil, a to napriek tomu, že na tieto bol riadne a včas predvolaný, čím sám spôsobil v danom konaní prieťahy. Jedná sa konkrétne o vytýčené pojednávania v dňoch 25. 1. 1996, 23. 4. 1998, 15. 10. 2002 a 27. 3. 2003. Sťažovateľ sa nezúčastnil ani pojednávani konaných v dňoch 27. 3. 1997 a 9. 12. 1999, na ktorých svoju neúčast' telefonicky, resp. písomne ospravedlnil. Navyše si nesplnil svoju povinnosť uloženú mu uznesením na pojednávani dňa 28. 5. 1996 a neoznačil svedka, ktorého žiada v konaní vypočuť.

Viaceré z vytýčených pojednávani boli odročené z procesných dôvodov, keď sa ich nezúčastnili žalovaní, ktorých adresu trvalého pobytu konajúci sudca opakovane zisťoval.

Dĺžka predmetného konania je spôsobená vzhľadom na vyššie uvádzané skutočnosti tiež procesnými prekážkami, ako i správaním samotného sťažovateľa, ako som to vyššie uviedol.

Nezanedbateľná je aj skutočnosť, že v súdnom oddelení vo veci konajúceho sudcu je 789 nevybavených vecí, z toho je 340 vecí starších ako dva roky, pričom takéto enormné množstvo vecí je objektívnou príčinou nemožnosti priebežného konania vo všetkých pridelených veciach.

Zároveň Vám oznamujem, že netrvám na tom, aby ústavný súd konal o veci samej na ústnom pojednávani a súhlasím s upustením od neho. (...)

Ústavný súd upustil so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Na základe uvedených skutočností senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu dotknutého spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Návrhom na začatie konania z 22. januára 1991 sa na Mestskom súde v Košiciach (v súčasnosti Okresný súd Košice II; ďalej len „mestský súd“) sťažovateľ 23. januára 1991 domáhal proti L. O., bytom K., a M. F., bytom K., zaplata 7 060 Kčs a náhrady trov konania titulom pohľadávky z nájomnej zmluvy.

Pokynom z 25. januára 1991 nechal vo veci konajúci sudca vyzvať právneho zástupcu sťažovateľa na zaplata súdneho poplatku v lehote 10 dní.

Pokynom z 15. februára nechal vo veci konajúci sudca zaslať opis návrhu na začatie konania z 22. januára 1991 na vyjadrenie odporcom v lehote 10 dní.

Listom z 11. marca 1991 sa odporca v prvom rade vyjadril k návrhu na začatie konania.

Vo veci konajúci sudca vytýčil 22. marca 1991 termín pojednávania na 31. máj 1991 a nechal naň predvolať všetkých účastníkov, ako aj právneho zástupcu sťažovateľa. Termín pojednávania bol na základe pokynu sudcu z 15. mája 1991 preložený na 29. máj 1991.

Pojednávanie konané 29. mája 1991 bolo odročené na neurčito za účelom opakovaného predvolania a vypočutia odporcov, ktorí sa na pojednávanie nedostavili aj napriek tomu, že im predvolanie bolo riadne doručené. Na pojednávanie sa nedostavil ani sťažovateľ, bol však prítomný jeho právny zástupca.

Pokynom súdnej kancelárie z 3. júna 1991 vytýčil vo veci konajúci sudca termín pojednávania na 27. august 1991 a súčasne naň nechal predvolať všetkých účastníkov, ako aj právneho zástupcu sťažovateľa. Predvolanie na pojednávanie bolo odporcovi v prvom rade doručené 16. júla 1991, odporcovi v druhom rade 19. júla 1991, právnenému zástupcovi sťažovateľa 15. júla 1991. Zásielku s predvolaním adresovanú sťažovateľovi vrátila pošta späť s poznámkou „nevzdvihnuté v odbernej lehote“.

Pojednávania uskutočneného na mestskom súde 27. augusta 1991 sa nezúčastnil žiaden z účastníkov konania ani právny zástupca sťažovateľa (odporca v druhom rade sa telefonicky ospravedlnil). Mestský súd preto pojednávanie odročil na neurčito za účelom predvolania účastníkov (odporcu v prvom rade pod hrozbou pokuty a predvedenia políciou).

Pokynom z 28. augusta 1991 vo veci konajúci sudca vytýčil termín pojednávania na 21. november 1991 a nechal predvolať účastníkov konania aj právneho zástupcu sťažovateľa. Odporcu v prvom rade nechal predvolať pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty a predvedenia políciou.

Na pojednávaní konanom 21. novembra 1991 právny zástupca sťažovateľa predložil mestskému súdu nájomnú zmluvu uzatvorenú medzi sťažovateľom a odporcami 10. septembra 1990, ako aj rozhodnutie o registrácii sťažovateľa (povolenie na podnikanie). Mestský súd na tomto pojednávaní vypočul aj obidvoch odporcov a následne ho odročil za účelom vypočutia sťažovateľa k výpovediam odporcov.

Pokynom súdnej kancelárie z 2. decembra 1991 vo veci konajúci sudca vytýčil termín pojednávania na 13. február 1992 a nechal naň predvolať účastníkov konania, ako aj právneho zástupcu sťažovateľa.

Pojednávanie uskutočnené 13. februára 1992, na ktorom bol vypočutý sťažovateľ, bolo skončené vynesením uznesenia, ktorým sa odročilo na neurčito s tým, že sťažovateľ mal v lehote 7 dní oznámiť mestskému súdu identifikačné údaje ďalších svedkov.

Dňa 17. februára 1992 nechal vo veci konajúci sudca zaslať právneho zástupcovi sťažovateľa výzvu na splnenie povinnosti uloženej sťažovateľovi na pojednávaní 13. februára 1992.

Listom z 24. februára 1992 doručeným mestskému súdu 25. februára 1992 sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu oznámil uvedenému súdu mená svedkov v súlade s povinnosťou uloženou mu na pojednávaní 13. februára 1992.

Pokynom z 1. apríla 1992 vytýčil vo veci konajúci sudca termín pojednávania na 21. máj 1992, na ktoré nechal predvolať všetkých účastníkov konania, právneho zástupcu sťažovateľa, ako aj svedkov označených v liste sťažovateľa z 24. februára 1992.

Na pojednávaní konanom 21. mája 1992 boli vypočutí predvolaní svedkovia, ako aj prítomní účastníci konania. Pojednávanie bolo ukončené uznesením, ktorým ho mestský súd odročil na neurčito za účelom vypočutia odporcu v prvom rade k vykonanému dokazovaniu.

Pokynom súdnej kancelárie z 8. júna 1992 vo veci konajúci sudca vytýčil termín pojednávania na 9. júl 1992 a nechal naň predvolať účastníkov konania, ako aj právneho zástupcu sťažovateľa.

Na pojednávanie 9. júla 1992 sa nedostavili účastníci konania, u ktorých bolo predvolanie riadne vykázané, následne mestský súd pojednávanie odročil na neurčito za účelom predvolania a vypočutia účastníkov konania.

Pokynom z 5. augusta 1992 vo veci konajúci sudca vytýčil termín pojednávania na 25. september 1992 a nechal naň predvolať všetkých účastníkov konania. Predvolanie bolo sťažovateľovi doručené 7. septembra 1992 a odporcovi v druhom rade 28. augusta 1992. Odporca v prvom rade si zásielku s predvolaním v odbernej lehote nevyzdvihol.

Na pojednávanie konané 25. septembra 1992 sa dostavil právny zástupca sťažovateľa, nedostavili sa však účastníci konania, a preto mestský súd pojednávanie odročil na neurčito za účelom ich opätovného predvolania.

Pokynom z 1. apríla 1993 vo veci konajúci sudca požiadal Mestské veliteľstvo Policajného zboru Slovenskej republiky K. (ďalej len „mestské veliteľstvo“) o oznámenie aktuálnej adresy bydliska odporcu v prvom rade. Spis dostal novú spisovú značku 19 C 80/93.

Mestské veliteľstvo listom č. p.: PZ-1-831/40-1993 z 5. mája 1993 doručeným Obvodnému súdu Košice 2 (v súčasnosti Okresný súd Košice II; ďalej len „obvodný súd“) 11. mája 1993 oznámilo, že odporca v prvom rade býva na adrese Z. 8, K.

Pokynom z 21. septembra 1993 nechal vo veci konajúci sudca vytýčiť termín pojednávania na 10. november 1993 a dal naň predvolať účastníkov konania.

Pojednávanie konané 10. novembra 1993 bolo odročené na neurčito s tým, že účastníci budú opätovne predvolaní. Sťažovateľ ospravedlnil svoju neúčast' pracovnou zaneprázdnenosťou a odporca v druhom rade zdravotnými dôvodmi.

Pokynom súdnej kancelárii z 24. novembra 1993 nechal vo veci konajúci sudca vytýčiť termín pojednávania na 2. marec 1994 a nechal naň predvolať účastníkov konania. Zásielka s predvolaním na pojednávanie adresovaná sťažovateľovi bola obvodnému súdu 20. januára 1994 vrátená ako nevyzdvihnutá v odbernej lehote.

Pojednávanie konané 2. marca 1994 bolo uznesením odročené na neurčito kvôli neúčasti sťažovateľa (nebol prítomný ani jeho právny zástupca).

Pokynom súdnej kancelárii z 3. marca 1994 nechal vo veci konajúci sudca požiadať mestské veliteľstvo o oznámenie bydliska sťažovateľa v lehote 15 dní.

Mestské veliteľstvo listom č. p.: PZ-8-483/40-1994 z 9. marca 1994 obvodnému súdu oznámilo, že sťažovateľ býva na adrese L. 5, K.

Pokynom z 18. marca 1994 nechal vo veci konajúci sudca požiadať Ústrednú správu Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky B. o oznámenie, kde toho času vykonáva sťažovateľ trest odňatia slobody.

Generálne riaditeľstvo Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky listom z 28. marca 1994 (doručeným 31. marca 1994) oznámilo obvodnému súdu, že sťažovateľ toho času nie je vo väzbe ani vo výkone trestu odňatia slobody.

Dňa 15. apríla 1994 vo veci konajúci sudca vytýčil termín pojednávania na 22. jún 1994 a nechal naň predvolať účastníkov konania.

Na pojednávaní 22. júna 1994 obvodný súd konanie v časti týkajúcej sa sumy 660 Sk zastavil a návrh navrhovateľa na zaplatenie sumy 6 400 Sk vylúčil na samostatné konanie vedené ďalej pod sp. zn. 19 C 1517/94. Uznesenie č. k. 19 C 80/93-45 z 22. júna 1994 nadobudlo právoplatnosť 18. novembra 1994 (v priebehu augusta, septembra a októbra 1994 sa obvodný súd opakovane pokúšal doručiť predmetné rozhodnutie odporcovi v druhom rade).

Pokynom súdnej kancelárii zo 6. decembra 1995 nechal vo veci konajúci sudca vytýčiť termín pojednávania na 25. január 1996 a predvolal naň všetkých účastníkov konania. Sťažovateľ a odporca v prvom rade sa na pojednávanie nedostavili napriek tomu, že im bolo predvolanie na pojednávanie riadne a včas doručené.

Na pojednávaní konanom 25. januára 1996 odporca v druhom rade navrhol vypočuť a predvolať ďalších svedkov. Pojednávanie bolo uznesením odročené na neurčito za účelom predvolania sťažovateľa a odporcu v prvom rade (pod hrozbou predvedenia a uloženia poriadkovej pokuty), ako aj navrhnutých svedkov.

Pokynom z 21. februára 1996 vo veci konajúci sudca vytýčil termín pojednávania na 28. máj 1996 a nechal naň predvolať sťažovateľa aj odporcu v prvom rade (pod hrozbou uloženia poriadkovej pokuty) a svedkov navrhovaných na poslednom pojednávaní v predmetnej veci.

Na pojednávaní 28. mája 1996 boli vypočutí svedkovia, ktorí sa na pojednávanie dostavili. Pojednávanie bolo odročené za účelom opätovného predvolania svedkov, ktorým nebolo vykázané doručenie, a sťažovateľovi bola uložená povinnosť oznámiť obvodnému súdu adresu svedka, ktorého žiada vypočuť v lehote 7 dní.

Pokynom z 20. februára 1997 vytýčil vo veci konajúci sudca termín pojednávania na 27. marec 1997, na ktorý boli predvolaní ako účastníci konania, tak aj doposiaľ nevypočutí svedkovia.

Pojednávanie uskutočnené 27. marca 1997 bolo odročené na neurčito za účelom zistenia aktuálnej adresy účastníkov konania, aby mohli byť opätovne predvolaní. Na pojednávanie sa nedostavili ani účastníci konania, ani svedkovia.

Dňa 27. marca 1997 bol na okresnom súde spísaný úradný záznam, podľa ktorého sa v tento deň telefonicky z neúčasti na pojednávaní ospravedlnil sťažovateľ, pretože bol mimo Košíc a mal nehodu.

Na základe pokynu vo veci konajúceho sudcu súdnej kancelárii bola 24. septembra 1997 Krajskému riaditeľstvu Policajného zboru v B. B., Centrálnej evidencii pobytu obyvateľov Slovenskej republiky B. B. (ďalej len „CEPO“), doručená žiadosť o oznámenie aktuálnej adresy bydliska odporcov (v lehote 10 dní).

Dňa 29. septembra 1997 boli okresnému súdu doručené odpovede CEPO, podľa ktorých má odporca v prvom rade trvalý pobyt v K., Z. 715/8, a odporca v druhom rade má trvalý pobyt v K., I. 1400/11.

Pokynom z 18. marca 1998 vytýčil vo veci konajúci sudca termín pojednávania na 23. apríl 1998 a nechal naň predvolať všetkých účastníkov konania. Predvolanie bolo doručené odporcovi v druhom rade 25. marca 1997 a sťažovateľovi 9. apríla 1998. Zásielka s predvolaním adresovaným odporcovi v prvom rade sa vrátila späť nedoručená.

Pojednávania konaného 23. apríla 1998 sa nezúčastnil žiaden z účastníkov, a preto bolo následne odročené za účelom zistenia pobytu odporcu v prvom rade a opätovného predvolania účastníkov konania.

Dňa 24. apríla 1998 nechal vo veci konajúci sudca opätovne vyzvať CEPO na zistenie adresy odporcu v prvom rade v lehote 10 dní.

Listom č. p.: PPZ-prieb-23260/OI-CE-1998 zo 7. mája 1998 doručeným 13. mája 1998 CEPO oznámila okresnému súdu, že odporca v prvom rade býva na adrese K., F. 1519/3.

Následne 20. mája 1998 vo veci konajúci sudca vytýčil termín pojednávania na 23. jún 1998 a nechal naň predvolať účastníkov konania. Odporcovi v prvom rade bolo predvolanie riadne doručené, odporca v druhom rade odoprel prevzatie zásielky.

Na pojednávanie konané 23. júna 1998 sa dostavil iba sťažovateľ a následne bolo uznesením odročené na neurčito s tým, že budú požiadané orgány Policajného zboru o predvedenie odporcov.

Pokynom z 29. mája 1999 vytýčil vo veci konajúci sudca termín pojednávania na 22. jún 1999 a nechal naň predvolať účastníkov konania.

Pojednávanie konané 22. júna 1999 sa uskutočnilo iba za prítomnosti sťažovateľa, odporcovia sa nedostavili. Pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom vypočutia účastníkov konania.

Pokynom z 15. novembra 1999 vo veci konajúci sudca vytýčil termín pojednávania na 9. december 1999 a nechal naň predvolať účastníkov konania. Predvolanie bolo doručené sťažovateľovi 29. novembra 1998, odporcovi v prvom rade 23. novembra 1999 a odporcovi v druhom rade 22. novembra 1999.

Listom zo 6. decembra 1999 doručeným okresnému súdu 7. decembra 1999 ospravedlnil sťažovateľ svoju neúčast' na pojednávaní z dôvodu práceneschopnosti (v prílohe pripojil potvrdenie o dočasnej práceneschopnosti).

Pojednávania 9. decembra 1999 sa nezúčastnil žiaden z účastníkov konania, a preto bolo odročené na neurčito za účelom predvolania a vypočutia účastníkov konania.

Pokynom z 11. septembra 2002 vytýčil vo veci konajúci sudca pojednávanie na 26. september 2002 a nechal naň predvolať účastníkov konania. Predvolanie bolo sťažovateľovi doručené 3. októbra 2002 a odporcovi v druhom rade 20. septembra 2002. Zásielku s predvolaním adresovanú odporcovi v prvom rade vrátila pošta späť s poznámkou „adresát je odst'ahovaný“.

Pojednávania 26. septembra 2002 sa nezúčastnil žiaden z účastníkov konania (odporcu v druhom rade mala podľa zápisnice z pojednávania v ten istý deň telefonicky ospravedlniť manželka) a okresný súd následne pojednávanie odročil na neurčito za účelom predvolania a vypočutia účastníkov konania.

Pokynom z 1. októbra 2002 vo veci konajúci sudca vytýčil termín pojednávania na 15. október 2002 a nechal naň predvolať všetkých účastníkov konania. Predvolanie bolo doručené odporcovi v druhom rade 14. októbra 2002. U sťažovateľa a odporcu v prvom rade doručenie predvolania nebolo vykázané.

Na pojednávanie konané 15. októbra 2002 sa nedostavili účastníci konania a pojednávanie bolo odročené na neurčito za účelom zistenia aktuálnej adresy bydliska účastníkov konania.

Pokynom zo 14. novembra 2002 nechal vo veci konajúci sudca zistiť aktuálnu adresu bydliska účastníkov konania v lehote 10 dní. Dňa 3. decembra 2002 boli zistené adresy účastníkov konania, o čom pracovníčka súdnej kancelárie vyhotovila záznam.

Pokynom z 22. januára 2003 vo veci konajúci sudca vytýčil termín pojednávania na 27. február 2003 a nechal naň predvolať účastníkov konania. Predvolanie bolo sťažovateľovi doručené 10. februára 2003 a odporcovi v druhom rade 29. januára 2003. Zásielku s predvolaním adresovanú odporcovi v prvom rade vrátila pošta späť s poznámkou „adresát je odstáňovaný“.

Pojednávanie konané 27. februára 2003 bolo odročené na 27. marec 2003 s tým, že bude opätovne predvolaný odporca v prvom rade z adresy oznámenej na pojednávaní odporcom v druhom rade, ako aj svedok S. S.

Listom z 24. marca 2003 doručeným okresnému súdu 26. marca 2003 ospravedlnil svoju neúčasť na pojednávaní z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti odporca v prvom rade (v prílohe doručil potvrdenie o práceneschopnosti).

Podľa úradného záznamu spísaného na okresnom súde 27. marca 2003 ospravedlnila manželka odporcu v druhom rade jeho neúčasť na pojednávaní z dôvodu choroby.

Pojednávanie konané 27. marca 2003 bolo odročené na neurčito za účelom predvolania a vypočutia účastníkov konania.

Pokynom z 20. mája 2003 vytýčil vo veci konajúci sudca termín pojednávania na 19. jún 2003 a nechal naň predvolať všetkých účastníkov konania.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Konanie vedené na okresnom súde v súčasnosti pod sp. zn. 19 C 1517/94 začalo 23. januára 1991. Okresný súd ako súd prvého stupňa doposiaľ, teda po viac ako 12 rokoch, vo veci meritórne nerozhodol.

Napriek tomu, že jurisdikcia ústavného súdu („rationae temporis“) sa vzťahuje na obdobie po 15. februári 1993, v rámci posúdenia základnej otázky – či sa vec sťažovateľa prerokovala na okresnom súde v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy bez zbytočných priet'ahov – treba prihliadnuť aj na deň začatia konania na okresnom súde a dobu, ktorá v konaní uplynula do 15. februára 1993 (III. ÚS 18/00, III. ÚS 174/02).

Otázku existencie zbytočných priet'ahov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98).

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je žaloba o plnenie, ktorou sa sťažovateľ domáhal zaplata svojej pohľadávky zo zmluvy o nájme huteľnej veci (motorového vozidla). Z obsahu súdneho spisu, z vyjadrení sťažovateľa a okresného súdu ani z nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť svedčiacu o skutkovej alebo právnej zložitosti veci. Skutkové okolnosti uvedeného prípadu síce vyvolali potrebu vykonať dokazovanie vypočutím účastníkov konania a viacerých svedkov, ústavný súd však nepovažuje ani túto okolnosť za takú, ktorá

by odôvodňovala záver o osobitnej právnej alebo skutkovej zložitosti veci z hľadiska kritérií uplatňovaných pri posudzovaní otázky, či v konaní došlo k zbytočným priet'ahom.

B) Ďalším kritériom, ktoré ústavný súd hodnotil, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka konania v uvedenej veci. Ten síce vo svojej sťažnosti uviedol, že ako účastník konania „*prejednanie veci nezdržoval*“, zo spisového materiálu týkajúceho sa posudzovaného konania však vyplýva, že zo štrnástich pojednávanií nariadených v období od 15. februára 1993 (odkedy je vzhľadom na nadobudnutie účinnosti zákona o ústavnom súde daná právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o sťažovateľom namietanom porušení jeho základného práva) do 22. mája 2003, keď bol na vec sa vzťahujúci súdny spis predložený ústavnému súdu, sa sťažovateľ dostavil iba na štyri z nich (28. mája 1996, 23. júna 1998, 22. júna 1999 a 27. februára 2003). Svoju neúčast' na pojednávaniach 10. novembra 1993, 22. júna 1994, 27. marca 1997 a 9. decembra 1999 sťažovateľ ospravedlnil rôznymi dôvodmi, na pojednávania nariadené na 21. január 1996, 23. apríl 1998 a 27. marec 2003 sa však nedostavil bez ospravedlnenia aj napriek tomu, že na ne bol riadne a včas predvolaný.

Podľa § 101 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) sú účastníci konania povinní prispieť k tomu, aby sa dosiahol účel konania. Sťažovateľ tým, že sa viackrát bez ospravedlnenia a uvedenia dôležitého dôvodu nedostavil aj napriek včasnému a riadnemu predvolaniu na nariadené pojednávanie, na ktorom považoval okresný súd za potrebné ho vypočuť, porušil uvedenú procesnú povinnosť uloženú mu zákonom a prispel tak k sťaženiu plynulého postupu v konaní a k predĺženiu doby prerokovania predmetnej veci v miere, ktorú nemožno považovať za zanedbateľnú.

C) Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, prihliadal ústavný súd na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Podľa § 101 ods. 2 OSP súd pokračuje v konaní, aj keď sú účastníci nečinní. Ak sa riadne predvolaný účastník nedostaví na pojednávanie ani nepožiadal z dôležitého dôvodu

o odročenie, môže súd vec prejednať v neprítomnosti takého účastníka; prihliadne pritom na obsah spisu a dosiaľ vykonané dôkazy.

Podľa § 52 ods. 1 OSP v prípade, že sa predvolaný bez ospravedlnenia neustanoví na výsluch alebo k znalcovi, môže ho predseda senátu dať predviesť, ak o možnosti predvedenia predvolaného poučil.

Podľa § 53 ods. 1 OSP tomu, kto hrubo sťažuje postup konania najmä tým, že sa neustanoví na súd alebo neposlúchne príkaz súdu alebo kto ruší poriadok alebo kto urobil hrubo urážlivé podanie, môže predseda senátu uložiť uznesením poriadkovú pokutu do výšky 5 000 Sk, a ak ide o nesplnenie povinností uvedených v § 294 a 295, do výšky 10 000 Sk.

Okresný súd zo štrnástich pojednávanií nariadených v období od 15. februára 1993 do 29. mája 2003 vykonával dokazovanie na jedinom z nich (pojednávanie konané 28. mája 1996). Na pojednávaní 22. júna 1994 vyhlásil uznesenie, ktorým v dôsledku čiastočného späťvzatia návrhu sťažovateľom konanie v časti týkajúcej sa sumy 660 Sk zastavil a vo zvyšku vylúčil návrh sťažovateľa na samostatné konanie, a na pojednávaní konanom 25. januára 1996 navrhol odporca v druhom rade vypočuť viacerých svedkov (časť z nich vypočul okresný súd práve na pojednávaní konanom 28. mája 1996). Ostatné pojednávania boli po vyvolaní vecí a konštatovaní neúčasti predvolaných osôb (predovšetkým samotných účastníkov konania) odročené.

Takýto postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu § 100 ods. 1 OSP tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Postup okresného súdu síce sťažovala nedisciplinovanosť účastníkov konania (vrátane sťažovateľa), pokiaľ ide o účasť na pojednávaniach, ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku však dávali okresnému súdu procesné prostriedky, ako sa s touto nedisciplinovanosťou vysporiadať, ktoré okresný súd nevyužil. V období po pojednávaní

konanom 28. mája 1996 až do predloženia na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavnému súdu 22. mája 2003 (spolu takmer sedem rokov) tak procesná aktivita okresného súdu ostávala bez akéhokoľvek efektu pre ďalší postup v konaní smerom ku konečnému rozhodnutiu vo veci.

Ústavný súd preto postup okresného súdu v uvedenom období v súlade so svojou doterajšou judikatúrou, podľa ktorej o prieťahoch v súdnom konaní možno hovoriť aj vtedy, ak súd vôbec nevyužije tie procesné alebo iné prostriedky, účelom ktorých je zabezpečenie nielen účinnej, ale tiež „rýchlej“ ochrany práv účastníkov súdneho konania, prípadne ak k ich použitiu siahne vtedy, keď je ich skutočný príspevok (účinnok) k dosiahnutiu tohto účelu súdneho konania vylúčený, prípadne je značne minimalizovaný (I. ÚS 57/97), posúdil ako postup, ktorý nesmeroval plynule a efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania ohľadne tých práv, ktoré boli predmetom sporu v uvedenej veci, a bol tak poznačený zbytočnými prieťahmi.

Z predloženého spisového materiálu, ktorý si ústavný súd vyžiadal, navyše vyplýva, že okresný súd bol v označenom období opakovane niekoľkokrát úplne nečinný bez toho, že by jeho ďalšiemu postupu bránila zákonná prekážka. Ide o obdobie od 28. mája 1996, keď okresný súd vo veci pojednával, do 20. februára 1997, keď zákonný sudca vytýčil termín ďalšieho pojednávania (takmer deväť mesiacov), obdobie od nasledujúceho pojednávania 27. marca 1997 do 24. septembra 1997, keď okresný súd zisťoval miesto pobytu odporcov (takmer šesť mesiacov), obdobie od 29. septembra 1997, keď boli okresnému súdu doručené oznámenia o trvalom pobyte odporcov, do 18. marca 1998, keď okresný súd vykonal ďalší procesný úkon – nariadil pojednávanie (takmer šesť mesiacov), obdobie od pojednávania z 23. júna 1998 do nariadenia nasledujúceho pojednávania 29. mája 1999 (jedenásť mesiacov), obdobie od pojednávania z 22. júna 1999 do nariadenia nasledujúceho pojednávania 15. novembra 1999 (takmer päť mesiacov) a obdobie od pojednávania z 9. decembra 1999 do nariadenia nasledujúceho pojednávania 11. septembra 2002 (viac ako dva roky a deväť mesiacov).

Nečinnosť okresného súdu v označených obdobiach nepochybne prispela k neprimeranej dobe prerokovania vecí a nemožno ju vecne zdôvodniť neúčastou sťažovateľa na pojednávaniach.

Argumenty predsedu okresného súdu súvisiace s veľkým nápadom vecí, ako aj s personálnymi problémami ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (napr. II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99, II. ÚS 58/02, III. ÚS 17/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 145/02).

S ohľadom na vyššie uvedené nemožno dobu predmetného konania vedeného na okresnom súde považovať vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy za ústavne akceptovateľnú. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené právo sťažovateľa bolo porušené.

2. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

3. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadost'učinenia vo výške 5 000 Sk z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpel vzhľadom na prístup okresného súdu k predmetnej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde má primerané finančné zadost'učinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľa, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie v sume, ktorú uplatňoval, to znamená 5 000 Sk.

Táto suma zohľadňuje dĺžku zbytočných priet'ahov v konaní (takmer sedem rokov) a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľa spočívajúcu v pocite právnej neistoty s prihliadnutím na to, že sťažovateľ prispel k sťaženiu plynulého postupu v konaní a k predĺženiu doby prerokovania predmetnej veci v miere, ktorú nemožno považovať za zanedbateľnú.

4. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia za dva úkony právnej služby v uvedenom konaní spolu vo výške 8 796 Sk podľa § 13 ods. 8 vyhlášky

Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“).

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách požadovaných právny zástupcom sťažovateľa vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

V danom prípade pozostávajú trovy sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom z trov právneho zastúpenia, t. j. z odmeny právneho zástupcu sťažovateľa za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom – 10. marca 2003, písomné podanie na ústavný súd týkajúce sa veci samej z 31. marca 2003) a z paušálnej náhrady hotových výdavkov v zmysle ustanovení § 13 ods. 8 v spojení s § 1 ods. 3, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 19 ods. 3 a § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.

Podľa ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. ak predmet sporu nie je ocniteľný peniazmi, odmena za jeden úkon právnej služby je jedna tretina výpočtového základu.

Predmet konania - ochrana základných ľudských práv a slobôd je v zásade nevyjadriteľná v peniazoch a je nezameniteľná s primeraným finančným zadost'učinením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (III. ÚS 29/03, III. ÚS 34/03).

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. výpočtovým základom je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2002 dosahovala priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky výšku výšku 12 811 Sk.

Ústavný súd priznal preto náhradu trov konania vo výške uplatnenej právnym zástupcom sťažovateľa, t. j. spolu 8 796 Sk, vyčíslenú ako jedna tretina výpočtového základu za dva úkony právnej služby 2 x 4 270 Sk (s prihliadnutím na zaokrúhlenie vypočítanej odmeny podľa § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.) a paušálnej náhrady hotových výdavkov 2 x 128 Sk v zmysle uvedených ustanovení vyhlášky č. 163/2002 Z. z.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júla 2003